

Új választási törvény Romániában – csak az államfő kihirdetésére vár a jogszabály

Már csak Klaus Johannis aláírására van szükség ahhoz, hogy új parlamenti választási törvénye legyen Romániának, miután a szenátus után a képviselőház is elfogadta az erről szóló jogszabályt. Az új szabályozás nagyban hasonlít arra, ami 2008 előtt érvényben volt az országban, azaz visszatérést jelent a megyei listás, arányos rendszerre.

Fontos megjegyezni, hogy a két választáson alkalmazott, 2012-ben a parlament létszámának jelentős növekedését okozó előző törvény sem volt többségi, az egyéni kerületek megléte ellenére biztosította az arányosságot, ám épp emiatt okozott jelentős bizonytalanságot a mandátumok elosztásakor.

Az elfogadott jogszabály által megállapított képviseleti norma szerint 73 ezer állampolgárra jut majd egy képviselő és 168 ezerre egy szenátor, a képviselőház létszáma így várhatóan 330, a szenátusé pedig 136 lesz. Ebben benne lesz a 18 nemzeti kisebbség egy-egy képviselője és a külföldön szavazó román állampolgárok által bejuttatott négy képviselő és két szenátor is. Megjegyzendő, hogy ez nincs összhangban egy 2009-es – nem ügydöntő – népszavazás eredményével, amely az egykamarás parlament bevezetéséről szolt és 300 főben határozta meg annak maximális létszámát. Míg az egykamarás parlament bevezetéséhez alkotmánymódosításra lett volna szükség, a 300-as létszámot el lehetett volna érni csupán a választási törvény megfelelő rendelkezéseivel is.

A választókerületek száma 43 lesz, ez a következőképpen tevődik össze: az ország 41 megyéje mellett Bukarest külön választókerületet alkot majd, továbbá külön választókerületet alakítottak ki a külföldön állandó lakhellyel vagy ideiglenes tartózkodási hellyel rendelkező román állampolgárok számára. A szabályozás értelmében egyetlen választókerületet sem képviselhet négynél kevesebb képviselő, illetve kettőnél kevesebb szenátor, függetlenül a lakosság számától.

A választásokon induló alakulatoknak megyei listákat kell állítaniuk. Az ezeken a zárt listákon szereplő jelöltek sorrendjét a pártok határozzák meg, a megyei szinten nem hasznosuló szavazatokat pedig az országos elosztás során veszik számításba.

Fontos kitérni a választási küszöb kérdésére: ez megmarad országosan 5 százalék, illetve a két pártot felölelő választási szövetségek számára 8 százalék, három párt esetében 9 százalék, végül négy párt szövetségénél 10 százalék. Fontos kitétel, hogy azok az alakulatok is bejuthatnak a törvényhozásba, amelyek nem érték el országosan az 5 százalékot, de minimum négy megyében megszerezték a szavazatok 20 százalékát. Mivel ez az „alternatív küszöb” a törvény 94. cikkelyének (2)-es bekezdése alatt, az „a” albekezdésben szerepel, míg a választási koalíciókra vonatkozó küszöbököt a „b” albekezdésben tárgyalják, ezért ezekre nem vonatkoztatható a regionális pártok könnyebb bejutását segítő lehetőség.

A külföldön élő románok számára az új jogszabály nem vezeti be a levélben szavazás lehetőségét, továbbra is csak személyesen a külképviseleteken vagy – az adott országgal együttműködésben – egyéb helyszíneken felállított speciális szavazókörokbén adhatják le voksukat azok a román állampolgárok, akik hivatalosan tartózkodnak az adott országban, azaz állandó vagy ideiglenes lakhellyel rendelkeznek. Ez jelentősen lecsökkenti a potenciális szavazatok számát, mivel – a román hatóságok információi szerint – a külföldön élő románok nagy része nem rendelkezik hivatalos okmányokkal abban az országban, amelyben ideiglenes munkát vállal. Fontos megemlíteni továbbá, hogy a törvény előzetes regisztrációhoz köti a speciális szavazókörokbén való voksolás lehetőségét a külföldön élő románok számára, így azok, akik a választásokat megelőző időszakban – az adott év április elsejétől a választás napja előtt 48 óráig – nem regisztráltak, csupán a külképviseleteken adhatják le szavazataikat. Ez szintén csökkenteni fogja a voksok számát, így összeségében a törvény jelentős visszalépést jelent az eddigi gyakorlathoz képest.

Magyar szempontok:

A törvény kialakítása során sikerült megőrizni a magyar közösség számára fontos sarokpontokat: az arányos rendszer révén a közösség számarányának megfelelő súllyal

vehet részt a törvényhozásban, az „alternatív küszöb” pedig biztosítja, hogy akkor is bejuttasson képviselőket a parlamentbe, ha szervezete az öt százalékos küszöböt nem lépi át. Megállapítható továbbá, hogy a magyar közösség számára kedvező az a fejlemény, hogy a külföldön élő román állampolgárok számára nem biztosították a levélben szavazás lehetőségét, mivel ezzel a lépéssel a vélhetően magasabb számú külföldi voks révén relatív súlyuk tovább csökkent volna.

Ha a legutóbbi parlamenti választás adatait vesszük alapul, akkor látható, hogy azon a romániai magyarok szavazatainak zömét begyűjtő RMDSZ csupán 5,13, illetve 5,23 százalékot szerzett. Ez mindenképpen felveti annak a lehetőségét, hogy a szervezet 2016-ban nem éri el az 5 százalékos országos bejutási küszöböt. Természetesen sok függ az országos részvételi aránytól, valamint a magyar szavazók részvételi hajlandóságától, de előfordulhat olyan helyzet, hogy a Szövetség az „alternatív küszöb” alkalmazására szorul. Ebben az esetben érdemes kiemelni azoknak a megyéknek a 2012-es eredményeit, amelyekben a magyar szervezetek többet szereztek a szavazatok 20 százalékánál.

Megye	Képviselőház	Szenátus
Hargita	RMDSZ 71,34% EMNP 14,7% Össz: 86,04%	RMDSZ 71,38% EMNP 15,25% Össz:86,63%
Kovászna	RMDSZ 57,46% EMNP 15,4% Össz: 72,86%	RMDSZ: 59% EMNP: 15,69% Össz: 74,69%
Maros	RMDSZ: 34,38% EMNP: 2,9% Össz: 37,28%	RMDSZ: 34,68% EMNP: 3,67% Össz: 38,35%
Szatmár	RMDSZ: 33,02% EMNP: 2,3% Össz: 35,32%	RMDSZ: 33,89% EMNP: 2,34% Össz: 36,23%
Szilágy	RMDSZ: 22,36% EMNP: 1,94% Össz: 24,3%	RMDSZ: 22,42% EMNP: 2,07% Össz: 24,49%
Bihar	RMDSZ: 19,57% EMNP: 3,15% Össz: 22,72	RMDSZ: 19,35% EMNP: 3,64% Össz: 22,99%

Látható, hogy az RMDSZ kényelmesen teljesíteni tudja a minimum négy megyében szükséges 20 százalékos arányt még akkor is, ha a jelenlegi erőviszonyok mellett

versenyhátrányt kap. Eközben az is látszik, hogy a két magyar többségű megye mellett nincs még két olyan megye, ahol a szavazatok matematikailag lehetséges fele-fele eloszlása esetében két magyar szervezet is elérhetné a 20 százalékot. Az „alternatív küszöb” tehát nem ad lehetőséget rá, hogy egyszerre két magyar alakulat jusson be a segítségével a parlamentbe.

Összességében az új választási törvényről elmondható, hogy a jelenlegi parlamenti pártok közötti háttéregyeztetéseknek megfelelően egyetlen párt számára sem értékelhető hátrányosnak, a politikai alakulatok közös törekvése volt, hogy egy kiegyensúlyozott és arányos rendszert fogadjanak el. Ennek oka részben az előző rendszer okozta visszaságok, részben az a körülmény volt, hogy a román pártrendszer nem rendelkezik olyan stabilitással, amely két nagy párt számára előnyössé tenné egy többségi rendszer bevezetését, az erőviszonyok akár jelentősen átalakulhatnak és egy négyéves ciklus alatt is megszűnhetnek szövetségek vagy alakulhatnak át pártok – ez történt a 2012-ben kétharmados többséget szerzett USL-el, vagy a 2012 előtt kormányzó PDL-vel.

A zárt listákhoz való visszatérés mindenképpen a pártok központi vezetésének megerősítését szolgálta, az előző jogszabály alapján ugyanis az egyéni választókerületekben mandátumot szerzett jelöltek hajlamosak voltak azt gondolni, hogy saját teljesítményüknek köszönhetik képviselői vagy szenátori tisztségüket és úgy viselkedtek a parlamenti belső mozgások során, mintha független politikusok lennének – a pártfegyelem tehát nem volt túl erős az elmúlt években. Hasonlóképpen: a listákkal nagy biztonsággal megjósolható lesz a leendő frakciók összetétele is, kisebb valószínűséggel fordulhat elő olyan helyzet, hogy a pártvezetésnek csak korlátozott módon lesz ráhatása a parlamentbe bejutó jelöltek személyére.

A jogszabály életbe lépéséhez tehát már csak Klaus Johannis államfő aláírása szükséges, az elnök azonban egyszer vissza is küldheti átdolgozásra a parlamentnek a törvényt. Nem elképzelhetetlen, hogy sor kerül erre a lépésre, mivel a külföldön élő románok számára a jogszabály jelentős nehezítéseket tartalmaz, Klaus Johannis számára pedig komoly népszerűségvesztést okozhat a körökben, ha ebben a formában – visszaküldés nélkül – kihirdeti a törvényt.